

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно Преструктуриране и развитие на сектора на домакинските електроуреди в Европа и тяхното въздействие върху заетостта, изменението на климата и потребителите

(2009/С 100/12)

На 17 януари 2008 г., Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от своя Правилник за дейността, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Преструктуриране и развитие на сектора на домакинските електроуреди в Европа и тяхното въздействие върху заетостта, изменението на климата и потребителите“.

Консултативната комисия по индустриални промени, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 10 септември 2008 г. (докладчик: г-жа DARMANIN, съдокладчик: — г-н GIBELLIERI).

На 448-ата си пленарна сесия, проведена на 22 и 23 октомври 2008 г. (заседание от 22 октомври), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 86 гласа „за“ и 2 гласа „въздържал се“.

1. **Заклучения и препоръки**

1.1 ЕИСК счита, че силата на европейския сектор на домакинските електроуреди⁽¹⁾ е в способността му да произвежда висококачествени и устойчиви продукти; тази силна страна трябва да бъде подкрепена и разширена чрез подходяща европейска политика, основана на непрекъснати усилия и усъвършенстване в областта на технологичните иновации и на дейности за продължаващо обучение, за да се повишат уменията на работниците. Такава политика следва да насърчи разработването на енергийно ефективни домакински уреди с подобрена възможност за рециклиране. Цялостното въздействие върху околната среда, основаващо се на анализ на жизнения цикъл, следва да бъде сведено до минимум.

1.2 ЕИСК е твърдо убеден, че законодателството на Европейския съюз би могло да окаже пряко влияние върху конкурентоспособността на сектора, най-вече чрез предложението за разширяване на приложното поле на директивата относно екодизайна и предложението за преразглеждане на регламента за екомаркировката, водещи до повишена енергийна ефективност и намалени емисии на CO₂. По този начин ще се намалят заплахата и тенденцията към преместване на тази промишленост извън Европа, загубата на работни места и рискът от спад в потребителския интерес.

1.3 Надзорът на пазара е от ключово значение, за да се защитят европейската промишленост, работниците в този сектор, интересите на потребителите и околната среда. Надзорът на пазара следва да се извършва, като се прилагат следните мерки:

— предоставяне на повече ресурси от държавите-членки и ЕС⁽²⁾ с цел по-стриктен контрол на съответствието на продуктите

⁽¹⁾ Понятието домакински електроуреди включва хладилници, перални машини, съдомиялни машини, нагреватели, бойлери и всички електроуреди, които се ползват в домакинството.

⁽²⁾ Новата законодателна рамка (NLF), позната също като пакетът „Aural“, е последната серия от мерки в рамките на Програмата „По-добро законотворчество“ в областта на надзора на пазара, маркировката и одобрението на продуктите и бе приета от Европейския парламент и на Съвета на 23 юни 2008 г., http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/internal_market_package/index.en

със стандартите и законодателството на европейския единен пазар, и по-специално на вносните продукти,

— премахване на нелоялната конкуренция и дъмпинга. Анти-дъмпинговите мерки следва да бъдат внимателно проучени, за да не бъдат контрапродуктивни по отношение на европейската промишленост, като насърчават преместването ѝ извън Европа или увеличаването на вноса; те трябва да се прилагат не само спрямо продукта като цяло, но и спрямо неговите компоненти,

— да се преразгледа системата за етикетиране така, че да отразява напредъка в технологичните иновации без да се създава погрешна представа за промени в стойността,

— по-строг контрол с цел ограничаване на фалшификациите и разпространението на пиратски стоки като маркови и явлението на лошите имитации/копия,

— контрол върху етикетите и най-вече тези на вносните стоки, за да се установи, че твърденията са истинни, а не са подвеждащи.

1.4 ЕИСК счита, че промените в системата за етикетиране са от особена важност. Етикетът трябва да се актуализира винаги, когато появяването на по-ефективни от технологична гледна точка уреди доведе до по-високи стандарти. Системата трябва да е динамична, като новите продукти на пазара с по-добри характеристики се появяват под нов етикет, а не да се понижава класът, даден на оценените преди това уреди. Това преразглеждане трябва да е свързано с технологичните иновации, но да се провежда задължително в срок от 5 години съгласно Плана за действие относно енергийната ефективност. Особено важно е всички заинтересовани страни да са част от този процес на преразглеждане. Едновременно с това Комисията следва да насърчава прилагането на разпоредбите, за да направи този етикет в по-висока степен задължителен за производителите, вносителите и търговците на дребно.

1.4.1 С оглед на устойчивостта, за ЕС би било също така полезно да окаже влияние върху други страни, за да приемат високите стандарти, които самият ЕС възнамерява да приеме за вътрешния пазар, тъй като това би довело до потенциални икономии на енергия в световен план.

1.5 На европейския сектор на домакинските електроуреди може да се даде огромен тласък с въвеждането на насърчителни схеми в рамките на държавите-членки с цел стимулиране подмяната на домакинските уреди с по-модерни и енергийно ефективни, които вече се произвеждат от тази промишленост, но все още не са достатъчно популярни на пазара. Тази подкрепа трябва да се обмисли така, че да подпомага победните хора чрез подходящи финансови инструменти и да не е дискриминационна. Трябва да се извлекат поуки от успешния опит в Европа и извън нея.

1.6 Също така е целесъобразно да се засили подкрепата, оказвана на потребителите по отношение на сервиза и резервните части за домакинските уреди; да се осигури непрекъснато повишаване и актуализиране на уменията на работниците така, че да могат да предоставят ефективно и надеждно обслужване. Това може да доведе до увеличаване и/или запазване на заетостта.

1.7 ЕИСК счита, че политиката на ЕС трябва да улеснява прехода на промишлеността към по-иновативни продукти и свързаните с тях услуги, които са от стратегическо значение, поради въздействието им върху емисиите на CO₂ и енергийното потребление, като слънчеви панели, фотоволтаични системи, топлинни помпи, водородни клетки, микроинсталации за производство на електроенергия и климатични инсталации с висока степен на енергийна ефективност. Това ще допринесе за създаването на работни места и за по-голям избор на потребителя.

1.8 ЕИСК потвърждава отново, че успехът при изпълнението на препоръките, отправени във връзка с ефективното реструктуриране на сектора на домакинските електроуреди в Европа, за да може той да стане по-устойчив, може да се постигне в пълна степен само в случай, че се проведе задълбочен и ефективен секторен социален диалог на европейско равнище.

2. Контекст

2.1 Преместването на производството на домакински уреди не само към държавите в Централна и Източна Европа, но също към Русия, Турция и Китай, е най-наболелият проблем на сектора в момента. Всъщност преместването на производството се извършва не само в рамките на държавите-членки на ЕС, но цели подотрасли от производството на домакински електроуреди се преместват почти изцяло от Европа към Китай.

2.2 Предприятията тепърва откриват Русия, където в момента се създават нови заводи за перални машини и хладилници, а съществуващите предприятия от сектора на домакинските електроуреди бяха предмет на придобиване. В момента на руска територия се строят между петнадесет и двадесет завода за бяла техника. Това е от решаващо значение за гарантиране на навлизането на европейските производители на този пазар с

голям потенциал. Въпреки това следва да се обърне внимание на факта, че в бъдеще тези заводи може не само да обслужват националния си пазар, но и да изнасят продукцията си в Европа, в случай че не успеем да намерим решение на основните проблеми, свързани с европейския пазар.

2.2.1 Съществува също и потенциал за износ от страна на европейските производители в региони като Азия, Северна Африка и Близкия изток, където вече е налице тенденция за нарастване на износа на домакинските електроуреди от ЕС. Европейските производители могат да се възползват от сегашните условия, като например увеличаващата се средна класа в тези региони, доброто име на европейските продукти и т.н., за да навлязат в още по-голяма степен на тези потенциални пазари.

2.3 Все по-значителното навлизане на пазара на евтини продукти и на такива със съмнително качество задълбочава кризата в европейския сектор на домакинските електроуреди. Лошото качество, както и разликите в системите на данъчно облагане, предимствата на цената на работната сила и сравнително ниските транспортни разходи представляват опасност за установени производители в Европа.

2.4 Очевидно е, че Европа не може да се съревновава например с месечните заплати, плащани в Китай. Един хладилник или фризер, произведен в Китай, е несравнимо поевтин, а същото се отнася за обикновени компоненти като двигатели или компресори. Не може да се постигне конкурентно предимство, ако европейските продукти се продават само на основание на цената, а не на качеството. Силата на европейския сектор на домакинските електроуреди е в способността му да произвежда висококачествени продукти. Други конкурентни предимства са свързани с дизайна, гаранциите на продуктите, сервиза, съвместимостта на резервните части и ремонтните дейности. Тази силна страна може да се подкрепи и разшири чрез ясно изразена европейска политика.

2.5 Европейските заводи произвеждат хладилници и фризери, които попадат в енергийните класове A++, A+, A и B. Повечето от стоките, които се произвеждат в момента, попадат в класовете A+ и A. Стоките от клас A++ представляват помалко от 4 %.

2.6 Интересът, породен от енергийно ефективните хладилници сред потребителите, остава слаб. Според CECED (*Европейски комитет на производителите на домакинско оборудване*), европейските домакинства все още ползват около 188 милиона хладилници и фризери, които са на повече от 10 години. Старите уреди (от 1990 г.) консумират приблизително 600 kWh/годишно, уредите от клас A+ — приблизително 255 kWh/годишно, а уредите от клас A++ — приблизително 182 kWh/годишно. При сегашните цени и сегашните условия⁽¹⁾, един уред от клас A++ трябва да работи около 12 години, за да може потребителят да получи обратно вложените в покупките пари.

⁽¹⁾ Включително цената на енергията и на разходите за гориво.

2.7 Освен старите домакински уреди, европейските производители са още по-загрижени поради вноса на потенциално небезопасни, енергийно неефективни и ненадеждни продукти. Тези опасения са свързани по-специално с малки количества единичен внос на продукти, които се разпродават бързо на пазара на ЕС.

2.7.1 Вследствие на това, енергийните потребности на домакинствата представляват 25 % от общото търсене на енергия в ЕС, като потреблението на енергия от енергопотребяващите продукти в домакинствата отбелязва най-рязък ръст през последните години поради въвеждането на нови приложения и продукти.

2.8 Използването на материал от по-добро качество за магнитната сърцевина, заедно с оптимизация на дизайна на характеристиките на новите материали може да увеличи ефективността (до 15 %) на електрическите двигатели за домакинските уреди, допринасяйки значително за намаляване на потреблението на електроенергия от домакинствата.

2.9 Друго развитие, което Европейската комисия следва да подкрепи, е разработването на домакински уреди, лесни за поддръжка и рециклиране. Трябва да се отбележи, че европейските производители са положили значителни усилия в това отношение и рязко са намалили потреблението на електроенергия и вода на големите уреди. Оттогава обаче, все по-широка гама суровини се превръщат в проблем не само по отношение на околната среда, но също и по отношение на разходите. Това се отнася до стоманата, пластмасата, никела, хрома, медта и др. Цените на тези суровини и на петролните продукти нарастват. Онези, които съумеят да намалят съдържанието на тези суровини в даден продукт, имат значително конкурентно предимство. Възможностите, които нанотехнологиите и методите, свързани с анализа с жизнения цикъл предлагат на сектора на домакинските електроуреди за подобряване и оценка на подходящия избор на материали далеч не са достатъчно добре проучени, за да може да се получи такова конкурентно предимство.

2.9.1 Един от поводите за загриженост понастоящем е фактът, че в съответствие с настоящите разпоредби на Директивата относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО), реално не целият материал за рециклиране се връща на производителите, поради което те трябва да плащат разходите по рециклирането, но в действителност не получават рециклираните стоки.

2.10 Насърчаването на такива проучвания и по-нататъшната миниатюризация на компоненти като двигатели, радиатори, компресори и др. би трябвало да е цел на финансираната от Комисията политика в областта на научните изследвания. С оглед на това, разработването на уреди, за които са необходими минимални количества материали, означава разработването на по-подходящи за рециклиране домакински уреди. Рамковата директива на ЕС от май 2005 г. за екодизайна и нейните изисквания в областта на екологичния дизайн на енергийно

захранвани уреди, е важна отправна точка. Не е необходимо Европейската комисия да преоткрива собствените си политически инструменти, а по-скоро да усъвършенства съществуващите понастоящем. Това се отнася също така до прилаганото в момента етикетирание на енергията и потреблението. На фона на една все по-тежка енергийна криза и на оскъдните суровини Комисията следва да допълни това етикетирание със задължителна разпоредба относно пускането на продукти на пазара. В бъдеще само онези, които произвеждат висококачествени продукти, трябва да се допускат да продават домакински електроуреди на европейския вътрешен пазар: такава би била логиката на законодателни разпоредби, които изискват предприятията да произвеждат висококачествени и устойчиви домакински уреди.

2.11 Също така е целесъобразно чрез директива да се изисква от производителите и търговците на дребно да произвеждат и продават домакински уреди, които могат да бъдат поправени, като разполагат с готови резервни части за поправка и предлагат сервиз на клиентите. Европейските потребители очакват такъв сервиз и чрез предоставянето му европейските производители и търговци на дребно могат да се открийт на фона на производителите с ниски разходи, чиито продукти не могат да се поправят, а просто се изхвърлят и заменят с нови. Това не може да е в съответствие със стратегията за устойчиво развитие.

2.11.1 Във връзка с това ЕИСК очаква по-нататъшен дебат върху прилагането на Плана за действие ⁽¹⁾ на Комисията за устойчиво потребление и производство.

2.12 В сектора на домакинските електроуреди в Европа все още са заети около 200 000 работници. Секторът е в упадък от много години насам. През последните две десетилетия в Западна Европа са закрити около 57 000 работни места. Секторът на домакинските електроуреди се срива в Централна и Източна Европа след края на старата политическа система и оттогава в него са създадени само около 20 000 нови работни места.

2.13 В сектора на домакинските електроуреди, най-силно засегнати от преместването на производството извън Европа (Русия, Китай, Турция) са производствата на климатични инсталации и малки домакински електроуреди. В европейските заводи за хладилници/фризери все още работят около 23 000 души.

2.14 Преструктурирането в европейския сектор на домакинските електроуреди ще продължи през идните години. Неговият обхват ще зависи не само от пазарните и технологични развития, но също и от политическите решения и законодателните мерки.

3. Конкретни бележки

3.1 *Европейската политика трябва да намери отговор на четири проблема:*

⁽¹⁾ COM(2008) 397 окончателен (16.7.2008 г.).

3.1.1 Как да се гарантира, че този сектор няма да изчезне в полза на държави извън Европейския съюз. Ясно се очертава тенденция за преместване на производствените обекти и следователно трябва да се противодейства на прогнозираната и реална заплаха от загуба на този сектор в полза на държави, които не са членки на ЕС.

3.1.2 Каква форма да придобият структурните промени в Европа, за да се гарантира, че държавите от Западна Европа няма да изгубят научното си и техническо производство, ноу-хау и работните места, свързани с тях, като същевременно дадат възможност на държавите от Централна и Източна Европа да стабилизират в бъдеще възникващия си сектор за домакински електроуреди.

3.1.3 Как да се намери икономически обмислен отговор на рязкото увеличение на вноса от Азия на продукти с по-ниска стойност и с по-ниско качество в сравнение с европейските му еквиваленти или които не отговарят на стандартите на вътрешния пазар.

3.1.4 Как да се гарантира, че постижението да се създадат устойчиви уреди ще постигне очаквания успех на вътрешния пазар, така че да се увеличи търсенето на такива стоки и да се поддържат инвестициите в научноизследователската и развойна дейност за създаване на уреди, които оказват по-малко въздействие върху изменението на климата и устойчивостта.

3.2 Състоянието на промишлеността

3.2.1 Този сектор е напреднал промишлен сектор по отношение на постиженията в научноизследователската и развойна дейност в областта на енергийната ефективност. Доброволните споразумения бяха ефикасни и бяха спазени от сектора.

3.2.2 За съжаление обезкуражаващият фактор е, че секторът се нуждае от по-строга европейска политика, за да се гарантира, че усилията, положени в тази промишленост фактически водят до резултати. През миналата година производителите решиха да не подновяват доброволните споразумения, които в миналото имаха такъв успех.

3.2.3 На този етап надзорът на пазара е от жизненоважно значение. Трябва да се обмисли въвеждането на по-строг контрол, за да се гарантира, че продуктите на пазара действително отговарят на обещаното ниво и качество, поспециално по отношение на въздействието им върху изменението на климата.

3.2.4 Необходима е повече подкрепа от държавите-членки, за да се гарантира, че продуктите с особено висока ефективност, които се предлагат на пазара, наистина се приемат от потребителите. На продуктите от клас A++ все още се гледа като на продукти, които са прекалено скъпи и за които няма възвра-

щаемост на инвестицията, което води до пазар, на който предимно се избират уреди от клас A+. Стимулите могат да бъдат разнообразни и в държавите-членки и извън Европа вече съществуват примери, които могат да се посочат като добри практики ⁽¹⁾.

3.2.5 Подкрепата от държавите-членки и лоялната конкуренция трябва да вървят ръка за ръка със скоростта на технологичните иновации в рамките на този сектор на равнище държави-членки, а също така и на равнище Европейски съюз.

3.2.6 Търговците на дребно са важна част от веригата на доставките. Европейските търговци на дребно трябва да осъзнават в по-голяма степен различните последици от вноса на продукти, внасяни и продавани на вътрешния пазар. Освен това, мащабът на усилията в сектора биха били напразни, ако секторът за продажби на дребно продължи да внася и продава продукти, които не отговарят на стандартите и не са безопасни и устойчиви. В това отношение, ЕИСК счита, че все още има много да се направи за обучението на сектора за продажби на дребно в посока на повишаване на осведомеността за проблемите, свързани със сектора на домакинските електроуреди на вътрешния пазар и въпросите, свързани с устойчивостта на подобни уреди.

3.3 В социален аспект

3.3.1 Истината е, че при преместването на производството се губят работни места. Следователно известен брой работници остават с умения, които не могат да се използват, освен ако самият работник не се премести. Преструктурирането на промишлеността е жизнено необходимо за предотвратяване загубата на работни места и за да може тази промишленост да продължи да е привлекателна за най-добрите работници.

3.3.2 Секторът на услугите следва да се разглежда с дължимото внимание, и по-специално сервизното обслужване на уредите. Сервизният сектор трябва да продължи да процъфтява, като се гарантира, че висококачествените уреди наистина са поправими, а и че действително са налице резервни части, което прави възможна тяхната поправка.

3.3.3 Същевременно една обща европейска политика на ЕС и на държавите-членки би трябвало да насърчи прехода на сектора към производство на иновативни продукти, създаващи нови възможности за заетост. Този процес следва да бъде подпомаган от добре структуриран социален диалог между социалните партньори на европейско и национално равнище и на равнище предприятия. Индустириални отношения с европейско качество трябва да се гарантират и в новите производствени обекти, намиращи се в новите държави-членки на ЕС.

⁽¹⁾ **Италия:** 20 % от стойността на хладилници и фризери от класа A+ и A++, с таван от 200 евро, се приспада от облагаемите лични доходи.

Испания: схема за отстъпки — през 2008 г. клиентите, които закупят енергийнонеэффективни продукти, имат право на субсидии от 50 — 125 евро в зависимост вида на закупения уред.

Бразилия: федералните власти в Бразилия планираха да въведат програма за субсидиране закупуването на 10 милиона хладилници за социално слаби граждани. Потребителите трябва да предадат стария си хладилник, който обикновено консумира повече енергия, за да получат облекченията за закупуване на нов и по-икономичен хладилник.

3.3.4 Ефективният и постоянен секторен социален диалог на европейско равнище, както и надзорът на пазара и налагането на стандарти в цяла Европа са едни от основните фактори, които гарантират загубата на по-малко работни места.

3.4 Положението на потребителите

3.4.1 Потребителят трябва да се увери, че закупува висококачествени продукти, които са също така енергийно ефективни и следователно на потребителите трябва да се предоставя разбираема, достоверна и ефективна информация за качеството.

3.4.2 Схемата на етикетиране трябва да е по-динамична, като е свързана със система, която се развива и се актуализира заедно с иновациите в този сектор. Освен това на етикетите трябва да се упоменават стандартите за уредите и следователно тестването трябва да е по-строго и по-точно.

3.4.3 Надзорът на пазара е особено важен в държавите-членки, за да се гарантира, че уредите действително са толкова ефективни, както се посочва и че потребителят получава това, за което се платил.

3.4.4 Заслужава да се отбележи възможното отрицателно въздействие, което закупуването на нови домакински уреди може да окаже върху околната среда, в случай че потребителите запазят старите си уреди, успоредно с новите, като по този начин доведат до „ефект на бумеранг“.

3.4.5 Независимите проучвания сред потребителите са най-добрият начин за насърчване на ефикасните и ефективни домакински уреди. Такива проучвания биха гарантирали цялостно качество и стандарти за уредите, и факта, че основната функция на продукта се изпълнява правилно.

3.5 Състоянието на околната среда

3.5.1 ЕИСК признава, че този сектор също може конкретно да допринесе за опазването на околната среда, намаляване на емисиите на CO₂ и ограничаване на изменението на климата. В тази връзка ЕИСК препотвърждава позицията си, изразена в становището по собствена инициатива „Екологични методи на производство“⁽¹⁾, в което подчертава, че съществува възможност за растежа на един екологичен пазар в рамките на вътрешния пазар, като също отбелязва по-специално спецификите, свързани с етикетирането и жизнения цикъл на продуктите.

3.5.2 Трябва да се въведе краен срок от около 5 години, за да могат всички стоки, които не съответстват на „добрия стандарт“, да достигнат желаните стандарти. Например хладилниците, които след този краен срок не отговарят на конкретен минимален стандарт, според нас не би трябвало повече да се продават на европейския пазар. Това е в съответствие с плана за действие за енергийна ефективност, представен от Европейската комисия на 24 октомври 2006 г. („Продуктите, които не отговарят на приетите минимални изисквания, не могат да се предлагат на пазара“). Тези предложения също така съответстват на Директивата относно екодизайна и Регламента за екомаркировката.

3.5.3 Освен това е важно законодателството в областта на екодизайна да се прилага колкото се може по-скоро за всички съответни големи уреди и законодателството в областта на етикетирането на енергията да бъде преразгледано, като позволи да бъдат разработени бързо извънредно ефективни продукти. Такава би следвало да бъде законодателната рамка, която да изисква предприятията да произвеждат висококачествени и дълготрайни домакински електроуреди.

3.5.4 Що се отнася до настоящата енергийна политика на ЕС и с оглед на това, че механизмът за етикетиране сам по себе си не е достатъчен за постигане на енергийните цели, поставени от ЕС, ЕИСК насърчава Комисията да обсъди нови правни инструменти за постигане на поставените цели.

Брюксел, 22 октомври 2008 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Mario SEPI

⁽¹⁾ Становище ЕИСК (ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 1) докладчик: г-жа DARMANIN.